

gemeente **Oosterhout**

Aan de gemeenteraad

Datum

25 oktober 2022

Zaaknummer

359046

In behandeling bij

Opgave duurzaamheid
tel. 14 0162

Onderwerp

Voortgang Transitievisie Warmte

Geachte raad,

Inleiding

In december 2021 heeft u de Transitievisie Warmte 1.0 vastgesteld. Een visie op hoofdlijnen over hoe we in 2050 het gebruik van aardgas om onze woningen te verwarmen en om te koken naar nul hebben teruggebracht. In de TVW zijn de zes uitgangspunten van 'de Oosterhoutse aanpak' benoemd:

- Wat we besparen, hoeven we niet op te wekken
- We doen het samen
- De transitie is voor iedereen betaalbaar
- Onze inwoners hebben keuzevrijheid
- We proberen mee te koppelen met andere projecten/ontwikkelingen
- Schaalbare oplossingen hebben de voorkeur

In het bestuursakkoord zijn deze uitgangspunten nog eens benadrukt.

De warmtetransitie vindt plaats in drie fasen: korte termijn (fase 1: 2022-2030), middellange termijn (fase 2: 2030-2040) en lange termijn (fase 3: 2040-2050). In het eerste deel van fase 1 ligt de nadruk op energiebesparing door isolerende maatregelen. Daarnaast zetten we in op het toepassen van (hybride) warmtepompen waar dat nu al kan. Ook doen we in een aantal buurten onderzoek naar de haalbaarheid en bereidheid om de stap naar aardgasvrij te zetten, zodat we de 20% aardgasvrij(-ready) doelstelling in 2030 gaan behalen.

Wij verzoeken u om bij alle communicatie rondom deze zaak altijd het zaaknummer 359046 te vermelden.

Met deze brief informeren we u over de stand van zaken van de warmtetransitie en de stappen die we komende jaren met elkaar zullen doorlopen om de doelstelling voor 2030 te realiseren. Op 8 november aanstaande zullen we u tijdens de geplande informatiesessie nader informeren.

Een belangrijk thema van het afgelopen jaar is de stijgende energiearmoede. De aanpak van energiearmoede is weliswaar gerelateerd aan de warmtetransitie, maar wordt niet in deze brief beschreven. Hierover wordt u dit najaar apart geïnformeerd.

Uitvoering fase 1 tot 2030

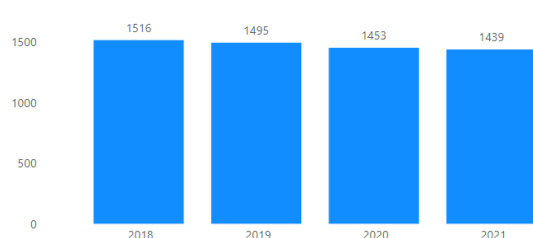
Het streven is om in 2030 49% van onze CO₂-uitstoot te hebben gereduceerd. De warmtetransitie draagt hieraan bij met het doel 20% van de bestaande woningvoorraad (in 2019) van het aardgas te hebben gehaald. Ook beperken van het aardgasverbruik door isoleren, installeren van hybride-warmtepompen en elektrisch koken (aardgasvrij-ready maken van woningen) draagt bij aan de vermindering van de CO₂-uitstoot.

Zoveel mogelijk beperken aardgasgebruik

Het beperken van het aardgasverbruik is niet alleen goed voor het klimaat, maar in de huidige tijden ook goed voor de portemonnee van onze inwoners. Dit merken we doordat we als gemeente steeds meer vragen van inwoners krijgen over het verduurzamen van hun woning en de financiering daarvan. Ook de adviseurs en energiecoaches van ONE zijn afgelopen maanden overspoeld met adviesaanvragen.

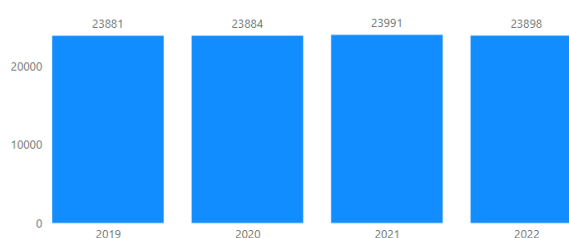
We zien gemiddeld over de afgelopen jaren (t/m 2021) een lichte daling van het aardgasverbruik in de woningen. Ook daalt het aantal aardgasaansluitingen inmiddels licht (figuur 2) na een piek in 2021¹.

Ontwikkeling gemiddeld gasverbruik in m³

Figuur 1. Gemiddeld gasverbruik

Ontwikkeling aantal aansluitingen

Figuur 2. Ontwikkeling gasaansluitingen

We verwachten dat het aardgasverbruik over 2022 een verdere daling laat zien, omdat veel inwoners extra aan het isoleren zijn geslagen of andere maatregelen hebben genomen om hun gasverbruik te verminderen. De huidige gas- en elektriciteitsprijzen vormen hiervoor een belangrijke extra drijfveer. Uiteraard is het uiteindelijke resultaat van de daling van het aardgasverbruik mede afhankelijk van de temperaturen in de laatste maanden van dit jaar.

RRE-W

Voor de uitvoering van de landelijke Regeling Reductie Energie- Woningen (RRE-W) werkt de gemeente Oosterhout samen met de energiecoöperatie Oosterhout Nieuwe Energie (ONE), het Regionaal Energieloket (REL) en Woningcorporatie Thuisvester om inwoners te informeren, ondersteunen en faciliteren bij het verduurzamen van hun huis. In totaal hebben we inmiddels ruim 6000 huishoudens bereikt met de diverse activiteiten. Eind 2022 eindigt de regeling. De regeling wordt vervangen door het Nationaal Isolatieprogramma (zie pagina 6).

¹ De verplichting tot aardgasloos nieuwbouw is in 2018 ingevoerd. Maar projecten die al vergund waren mochten nog met een aardgasaansluiting gebouwd en dus verwarmd worden.

We hebben meerdere malen webinars en collectieve inkoopacties georganiseerd voor isoleren/glas, zonnepanelen en hybride warmtepompen. Daarmee hebben we in 2021 en 2022 ruim 4.100 huishoudens (huurders en woningeigenaren) bereikt. De webinars over isoleren (spouwmuur, vloer, dak, glas) zijn dit jaar door circa 1.500 inwoners bezocht, waaruit ruim 200 offerte aanvragen voor maatregelen zijn gevolgd. De webinar over warmtepompen is door ruim 400 bewoners bezocht, met vele tientallen offerte aanvragen als resultaat. Exacte getallen over het afgelopen jaar geïnstalleerde hybride warmtepompen of (deels) geïsoleerde woningen hebben wij niet beschikbaar, omdat inwoners ook zonder de ondersteuning van ONE of REL maatregelen nemen.

We hebben kadobonnenacties gedaan voor eigenaren en huurders van woningen en bezoekers van de Voedselbank. Inmiddels hebben ruim 3.600 inwoners een cadeaubon van € 60 ontvangen voor de aanschaf van LED lampen, tochtstrips, etc.

Daarnaast komen de energiecoaches van ONE bij mensen thuis om hen te adviseren over de te nemen verduurzamingsmaatregelen. In 2021 en 2022 heeft ONE bijna 600 energiescans uitgevoerd en adviezen afgegeven. Ook is het Adviescentrum van ONE bijna iedere zaterdag geopend. Samen met de ambtenaren van de gemeente bemensen de energieadviseurs van ONE ook de Greenhouse (tiny house op wielen). We organiseerden ook dit jaar weer de Duurzaam Oosterhout Week van 8 tot 15 oktober (zie <https://www.duurzaamooosterhout.nl/duurzaam-oosterhout-week>).

Betaalbaarheid en Niet meer dan anders-principe

Een belangrijk uitgangspunt voor de Oosterhoutse aanpak is de betaalbaarheid van de warmtetransitie. We hebben ook het 'Niet-meer-dan-anders-principe' met elkaar afgesproken in de Transitievisie Warmte. Dat betekent dat de woonlasten gemiddeld niet hoger worden dan de bewoners nu kwijt zijn aan de gasrekening, het onderhoud en de vervanging van de cv-ketel. Daarbij rekenen we dus met langjarige investeringen en kosten. Immers, de investeringen die je nu doet in isolatie, aansluiting op warmtenet en/ of (hybride)warmtepomp zorgen er ook voor dat je jarenlang lagere energielasten hebt. Zeker met de huidige gas- en elektriciteitsprijzen is deze investering sneller terugverdiend dan enkele jaren geleden het geval was. De verwachting is ook dat de gasprijzen op langere termijn hoog zullen blijven.

Vaak ligt het probleem voor inwoners bij de financiering van de benodigde investeringen. Inwoners hebben lang niet altijd het beschikbare bedrag voor de noodzakelijke maatregelen om een woning aan te sluiten op het warmtenet ineens beschikbaar. Op dit moment zijn er twee manieren waarmee inwoners geholpen worden de verduurzaming van hun eigen huis te financieren.

Woningeigenaren kunnen allereerst subsidie krijgen wanneer ze maatregelen nemen om hun huis te verduurzamen. Dit zijn de rijkssubsidies (de ISDE-subsidie) die aangevraagd worden via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Met de ISDE-subsidie kunnen particuliere woningbezitters een deel van de kosten terugkrijgen. Bij 2 of meer maatregelen kunnen zij tot 30 procent subsidie krijgen. Voor 1 maatregel is de subsidie lager: tot 15 procent van de kosten. Desgevraagd worden inwoners door ONE of REL ook geholpen bij het aanvragen van de subsidies.

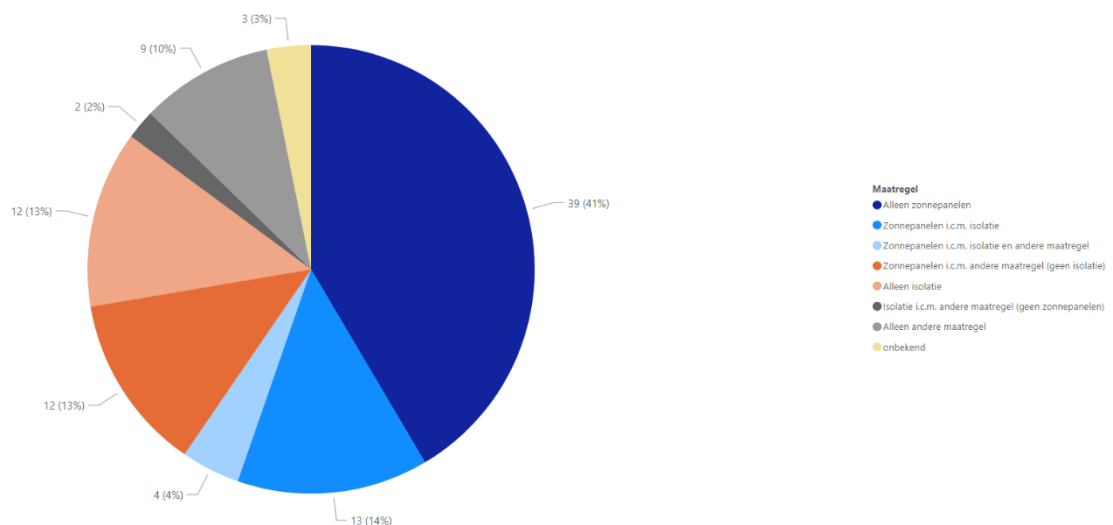
Ook heeft de gemeente Oosterhout de duurzaamheidslening waar woningeigenaren een lening kunnen krijgen tegen gunstige voorwaarden (15 jaar met 1,6% rente). Gebruik hiervan wordt ook steeds gunstiger nu marktrente en hypotheekrente weer stijgt.

Ook kunnen inwoners kiezen om gebruik te maken van het Nationaal Warmtefonds. De duurzaamheidslening heeft over het algemeen gunstiger voorwaarden dan het Nationaal Warmtefonds, waar woningeigenaren en VVE's onder voorwaarden gebruik van kunnen maken. Echter, huishoudens met een verzamelinkomen tot € 45.014 per jaar hoeven vanaf 1 november 2022 helemaal geen rente te betalen op een lening bij het Nationaal Warmtefonds om hun koophuis te verduurzamen.

Voor de duurzaamheidslening is dus een laagdrempelig instrument, waarmee betaalbaarheid voor veel inwoners dichterbij komt. Immers, de genomen maatregelen leveren direct voordeel op in de maandelijkse energielasten. Dat verschil kan dan worden gebruikt om de lasten van de lening (deels) te dekken. In 2022 zijn tot nu toe 94 leningen verstrekt met een totale waarde van ruim €1,03 miljoen euro.

Figuur 3. Aantal en totaalbedrag verstrekte leningen

Figuur 4. Verstrekte leningen per maatregel

Verbreding richting de doelgroepen VvE's en MKB wordt onderzocht. Evenals verdieping van de reikwijdte op andere maatregelen (inductie koken, laadpaal, witgoed, koelinstallaties, infrarood panelen, etc.). Ook onderzoeken we of er een heldere koppeling mogelijk is tussen de hoogte van de te verstrekken lening en de te behalen duurzaamheidswinst (CO₂-reductie). In het 4^e kwartaal van 2022 wordt uw raad over de voortgang en uitkomsten geïnformeerd.

VvE's

Verduurzamen kan voor VvE's een ingewikkeld proces zijn. Daarom krijgen VvE's hulp van het VvE Transitie Centrum Brabant (VTCB). Het VTCB is het centrale loket in Noord-Brabant waar VvE's terecht kunnen met al hun vragen. Het VTCB is mede mogelijk gemaakt door een subsidie van OPZuid en de Europese Unie. Het VTCB is een samenwerkingsverband tussen onze gemeente,

gemeente Tilburg, gemeente Oss, gemeente Eindhoven, gemeente Waalwijk, VB&T, VP&A, Clijbedi en VvE Belang.

Tijdens een driedaagse (gratis) cursus krijgen VvE's informatie over duurzaamheidsmaatregelen en informatie over juridische- en financiële zaken. Maar denk ook aan informatie over communicatie, samenwerken en beheer. Tijdens een van de cursusdagen gaan VvE's op bezoek bij ICDuBo in Rotterdam (het centrum voor (duurzaam) verbouwen). Zo worden VvE's op weg geholpen om zelf aan de slag te gaan met het verduurzamen van hun wooncomplex.

Na het volgen van de cursus ontvangt de VvE de (fysieke) campagnebox: dé tool die hen helpt om stap-voor-stap te verduurzamen. De campagnebox bevat overzichten, checklists, reglementen en sjablonen. De campagnebox gaat over techniek en geld, maar nog meer over mensen en samenwerken. De campagnebox is online door te bladeren op <https://vtcb.nl/vve-campagnebox/>.

Het doel is om voor 2030 alle 190 VvE's met bouwjaar voor 2015 in Oosterhout te benaderen voor deelname aan het VTCB. In het voorjaar van 2022 hebben 5 VvE's de cursus van het VTCB gevolgd. De reacties waren zeer positief. Op dit moment loopt de 2^e cursus waarvoor zich weer 8 VvE's hebben gemeld.. Daarnaast hebben in Oosterhout al eerder 5 VvE's een energiescan gehad. Deze groep wordt ook uitgenodigd om zich in te schrijven voor de cursus.

Meer informatie over het VTCB is te vinden op www.vtcb.nl en op www.duurzaamoosterhout.nl.

Grootschalige warmtetransitie Buurt- en Wijk aanpak

In de vorige paragraaf zijn we ingegaan op de ondersteuning die individuele woningeigenaren en VvE's kunnen krijgen bij het verduurzamen van hun woning. In de TVW is ook opgenomen dat we komende jaren met een buurtteam van inwoners onder leiding van Stichting Buurkracht aan de slag gaan met plannen voor een aardgasloze of aardgasvrij-ready buurt of wijk. De grootschalige collectieve aanpak van de warmtetransitie.

In Leijzenakkers en de Vogelbuurt is gestart met het werven en formeren van buurtteams onder leiding van Buurkracht. Ook in andere buurten of wijken van Oosterhout zijn groepjes bewoners met interesse in het verduurzamen of aardgasvrij ready maken van hun buurt of straat, opgestaan, zoals in Den Hout, Slotjes West en Vrachelen.

Tot nu toe heeft dit nog niet geresulteerd in een buurtteam dat werkt aan een concreet wijk- of buurtplan. De redenen hiervoor zijn divers. Zo vergt het opstellen van een dergelijk plan veel inzet en tijd. Dit heeft niet iedereen (ervoor over). Veel inwoners willen daarnaast wel zelf de woning verduurzamen, maar niet verantwoordelijk zijn voor een plan voor de hele buurt. Ook onzekerheid en onduidelijkheid over de collectieve of individuele oplossing voor een aardgasvrije woning en de te maken kosten, spelen hierbij een rol. Ondanks de bestaande subsidies en duurzaamheidslening, hikt een groot deel van de inwoners toch aan tegen de kosten.

In het najaar van 2022 zetten we extra capaciteit in om de buurtteams vorm te geven en ondersteunen met ontwikkeling van (collectieve) plannen. We gaan daarbij uit van de energie die zit bij de inwoners zelf. Zij bepalen welke stappen zij met elkaar willen zetten en hoe ver zij willen gaan in hun streven om de eigen woning en de buurt aardgasvrij (-ready) te maken. De gemeente en haar partners (ONE, Regionaal Energieloket, Thuisvester, Buurkracht) stimuleren en ondersteunen daarin zo veel als mogelijk.

Uitbreiding collectief warmtenet

Een van de redenen dat het lastig is te komen tot een wijk- of buurtplan is dat op dit moment nog onvoldoende duidelijk is of in een deel van Oosterhout een collectieve warmteoplossing komt. Het al

dan niet uitbreiden van het bestaande collectieve warmtenet in de Beemdenbuurt kan een belangrijke schakel vormen op weg naar een aardgasvrij Oosterhout. Het is immers niet gewenst om alle woningen in Oosterhout te voorzien van een individuele warmtepomp. Dit kan het elektriciteitsnet niet aan. Er zullen dus ook andere (collectieve) warmteoplossingen moeten komen.

Wanneer een collectieve oplossing wordt aangeboden is het van belang zoveel als mogelijk (particuliere en huur) woningen aan te sluiten om de basis aansluitkosten (BAK) per woning zo laag mogelijk te houden. Op dit moment wordt de Beemdenbuurt circa 900 woningen verwarmd met het collectieve warmtenet, gevoed door de Amercentrale. In Breda en Tilburg worden in totaal ruim 45.000 woningen met dit warmtenet verwarmd. In Breda wordt momenteel gewerkt aan een uitbreiding van het warmtenet door aansluiting van maatschappelijk vastgoed en corporatiewoningen.

Scenario's uitbreiding warmtenet

Afgelopen maanden heeft gedetailleerd onderzoek plaatsgevonden naar de financiële gevolgen van een uitbreiding van dit warmtenet. Een scenario onderzoek is uitgevoerd door Fakton, in opdracht van gemeente Oosterhout, Ennatuurlijk en Thuisvester. In dit onderzoek is een basisscenario uitgewerkt voor buurten die in aanmerking komen om aan te sluiten op het warmtenet. Daarna zijn vier andere scenario's doorgerekend om inzichtelijk te maken waar de grote verschillen zitten (knoppen om aan te draaien) als het gaat om de BAK.

De selectie van buurten is gedaan door Ennatuurlijk en in eerdere studies reeds gecommuniceerd met de gemeente. Ennatuurlijk selecteerde buurten waarvan zij het mogelijk acht om deze op korte termijn aan te sluiten en waarbinnen een zekere mate van warmtevraag verwacht wordt. Ook is gekeken naar het type vastgoed in een buurt: buurten zonder corporatiebezit zijn buiten de selectie van het model gehouden. De particuliere woningeigenaar heeft de vrije keuze om wel of niet op een warmtenet aangesloten te worden. Thuisvester kan zelfstandig besluiten om haar bezit aan te sluiten op het warmtenet.

Belangrijkste voorwaarde binnen elk scenario is dat woningcorporatie Thuisvester haar woningen in de betreffende buurten (grotendeels) aansluit op dit warmtenet. Hierbij speelt de wet van de grote getallen. Hoe meer woningen in de buurt meedoen, hoe goedkoper het per pand wordt om aan te sluiten. En door de woningen van Thuisvester aan te sluiten ontstaat een grote massa en zekerheid voor de business case. Uitbreiding van het warmtenet zonder deelname van Thuisvester is dus geen betaalbare optie voor het gasloos maken van onze wijken.

Overigens heeft het kabinet op vrijdag 21 oktober 2022 besloten dat alle Nederlandse warmtenetten de komende jaren geleidelijk in publiek eigendom moeten komen. Dit wordt vastgelegd in de nieuwe Warmtewet (Wet collectieve warmte). Wij zullen u tijdens de raadsinformatiesessie op 8 november zo mogelijk verder informeren over de betekenis en gevolgen van dit besluit voor het warmtenet in Oosterhout.

Bijkomende benodigde investeringen

Uitgangspunt is dat de woningen bij aansluiten op het warmtenet zijn geïsoleerd, zodat de warmtevraag overeenkomt met de warmtevraag van een gemiddelde energielabel B-woning. Verder is het uitgangspunt dat de woningen voldoende geïsoleerd zijn om te verwarmen met 70°C. Ook zal in de woning uiteindelijk niet meer gekookt kunnen worden op gas (elektrische kookplaat, aanpassingen meterkast, etc.). De bijkomende investeringskosten komen boven op de BAK. Hoe hoog die investeringskosten werkelijk zijn is moeilijk in te schatten en sterk afhankelijk van woningtype, bouwjaar, welke maatregelen al door de bewoner genomen zijn, etc.

Voor Thuisvester geldt dat het overgrote deel van haar woningen in Oosterhout al energielabel B heeft. En dus een goede basis voor aansluiting op het warmtenet biedt. Kosten voor benodigde aanpassingen in het huis zijn hierdoor relatief beperkt.

Vanaf 2023 gaat ook het Nationaal Isolatieprogramma lopen. Het doel van het Nationaal Isolatieprogramma is om 2,5 miljoen woningen te isoleren in de periode tot en met 2030, met de nadruk op de 1,5 miljoen slecht geïsoleerde particuliere woningen (label E, F en G) waarbij één of meerdere stappen worden gezet richting de standaard voor woningisolatie (ook voor VVE's). Voor 2023 en 2024 is totaal €300 miljoen beschikbaar. Met een lokaal isolatieprogramma kunnen gemeenten een beroep doen op deze subsidie. Wij streven er naar om in het eerste deel van 2023 een lokaal isolatieprogramma op te zetten. Waar mogelijk sluiten we dan aan bij een planning voor uitbreiden van het warmtenet naar andere buurten in Oosterhout.

Tot slot

Door het sluiten van het Klimaatakkoord in 2019 is door het kabinet de route naar een aardgasvrij Nederland uitgezet. Onder druk van de huidige gas- en elektriciteitsprijzen en de wens om onafhankelijker te worden van Rusland, is met het recent gepubliceerde kabinetsprogramma Versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving de warmtetransitie nog steviger ingezet.

Onze eerste inzet blijft onveranderd; het isoleren van woningen en appartementencomplexen. De eerste resultaten van onze aanpak worden zichtbaar. De tweede stap naar aardgasvrij vormt het duurzaam verwarmen van de woningen middels een (hybride) warmtepomp of een collectief warmtenet (kleinschalig met aquathermie of het Amernet). We blijven particuliere woningeigenaren faciliteren en stimuleren over te stappen naar een duurzame(re) warmtebron. Het is daarnaast realistisch om de komende jaren in 3 tot 4 wijken/buurten tegelijk aan de slag te gaan met de inwoners waar collectieve warmtevoorziening in de vorm van het warmtenet een optie is. Voor die buurten kunnen concrete plannen worden uitgewerkt.

De warmtetransitie is een complexe en technisch ingewikkelde operatie. We zullen alle zeilen bij moeten zetten om de doelstellingen te realiseren. Commitment van gemeente, politiek, bedrijfsleven en inwoners is daarbij noodzakelijk. Alleen dan zijn we in staat om kansen te grijpen en gelijke kansen te creëren.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Oosterhout

, burgemeester,

, secretaris.